

Urząd Regulacji Energetyki

<https://www.ure.gov.pl/pl/energia-elektryczna/charakterystyka-ryнку/10372,2021.html>
04.05.2024, 04:16

2021

RYNEK HURTOWY

Wolumen krajowej produkcji energii elektrycznej brutto w 2021 r. ukształtował się na wyższym poziomie w stosunku do roku poprzedniego i wyniósł 173 583 GWh (wzrost o 14 proc. w porównaniu z 2020 r.). W omawianym okresie krajowe zużycie energii elektrycznej brutto wyniosło 174 402 GWh i wzrosło o 5,4 proc. w porównaniu z 2020 r.

W 2021 r. w krajowym bilansie przepływów fizycznych energii elektrycznej udział importu stanowił 8,0 proc. całkowitego przychodu, zaś udział eksportu wyniósł 7,6 proc. rozchodu energii elektrycznej. W porównaniu z 2020 r., udział importu zmniejszył się o 3,8 punktu procentowego, zaś udział eksportu wzrósł o 3,4 punktu procentowego.

Struktura produkcji energii elektrycznej w 2021 r. zmieniła się nieznacznie w stosunku do 2020 r. Zdecydowana większość wytwarzania oparta jest nadal na paliwach konwencjonalnych, tj. węgla kamiennym oraz węgla brunatnym.

Moc zainstalowana w KSE wyniosła 53 656 MW, a moc osiągalna 54 382 MW, co stanowi wzrost odpowiednio o 9,0 proc. oraz o 10,8 proc. w stosunku do 2020 r.

Średnie roczne zapotrzebowanie na moc ukształtowało się na poziomie 23 673,00 MW, przy maksymalnym zapotrzebowaniu na poziomie 27 617,20 MW, co oznacza odpowiednio wzrost o 5,6 proc. oraz o 3,1 proc. w stosunku do roku poprzedniego.

Relacja mocy dyspozycyjnej do mocy osiągalnej w 2021 r. wyniosła 57,6 proc. (spadek o 4,1 punktu procentowego w stosunku do 2020 r.).

Struktura podmiotowa hurtowego rynku energii

Podobnie jak w latach poprzednich, grupa kapitałowa PGE Polska Grupa Energetyczna S.A. miała największy udział w rynku energii w podsektorze wytwarzania energii elektrycznej. Wyniósł on 42,4 proc., podczas gdy w 2020 r. stanowił 40,6 proc. Grupa ta w badanym okresie utrzymywała również pozycję lidera na rynku sprzedaży do odbiorców końcowych.

Wskaźnik udziału rynkowego trzech największych podmiotów, mierzony według energii wprowadzonej do sieci (uwzględniającej ilość energii dostarczonej przez wytwórców bezpośrednio do odbiorców końcowych), w 2021 r. – po dwóch latach spadku – istotnie wzrósł i wyniósł 67,1 proc. (wzrost o 3,3 punktu procentowego w porównaniu do 2020 r.). Wyraźny trend spadkowy utrzymywał się dla wskaźnika udziału trzech największych wytwórców w mocy zainstalowanej – spadek o 3,8 punktu procentowego. Trzej najwięksi wytwórcy (skupieni w grupach kapitałowych: PGE Polska Grupa Energetyczna S.A., ENEA

S.A., TAURON Polska Energia S.A.) dysponowali w sumie ponad połową mocy zainstalowanych i odpowiadali za ponad 2/3 produkcji energii elektrycznej w kraju.

Warto zaznaczyć, że w 2021 r. liczba podmiotów, które dysponują co najmniej 5 proc. udziałem w mocach zainstalowanych, zmieniła się w porównaniu z rokiem poprzednim. Do grupy tej wszedł kolejny wytwórca, tj. PKN Orlen S.A. Po przejęciu w 2020 r. wytwórców z grupy kapitałowej ENERGA S.A., stał się on również znaczącym podmiotem na rynku wytwarzania energii.

Wieloletni trend spadkowy dotyczący w szczególności wskaźników HHI, mierzonych według mocy zainstalowanej oraz według wolumenu energii wprowadzonej do sieci (uwzględniającej ilość energii dostarczonej przez wytwórców bezpośrednio do odbiorców końcowych), w 2017 r. uległ istotnej zmianie, której intensywność obserwuje się również w 2021 r. Wskaźnik koncentracji, według mocy zainstalowanej, kolejny rok utrzymywał tendencję spadkową (co oznacza spadek o ponad 16 proc.), zaś – według energii wprowadzonej do sieci, zmienił kilkuletni trend spadkowy i wzrósł o prawie 9 proc. wobec 2020 r.

Warto podkreślić, że wskaźnik ten liczony dla produkcji w 2021 r., utrzymywał wartość pozwalającą na stwierdzenie, że stopień koncentracji na rynku jest wysoki. Z kolei, wskaźnik koncentracji liczony dla mocy zainstalowanej mieści się nadal w przedziale średniej koncentracji na rynku wytwarzania.

Sprzedaż energii w poszczególnych segmentach

Struktura i mechanizmy funkcjonowania rynku nie odbiegają od analogicznych struktur i mechanizmów, jakie ukształtowały się w większości innych państw europejskich, uznanych za rynki konkurencyjne. Uczestnicy rynku mają, na równych prawach, szeroki dostęp do różnych form zakupu i sprzedaży energii elektrycznej oraz dostęp do informacji dotyczących wolumenów i cen, po jakich kontraktowana i sprzedawana na rynku hurtowym jest energia elektryczna.

Sprzedaż poprzez giełdę energii

Obrót na giełdzie energii prowadzony jest przez całą dobę przez 365 (lub 366) dni w roku. Uczestnikami rynku giełdowego prowadzonego przez TGE S.A. (Rynek Towarów Giełdowych – RTG oraz od 1 maja 2020 r. – Zorganizowana Platforma Obrotu – OTF) mogą być przedsiębiorstwa obrotu i wytwarzania energii elektrycznej oraz duzi odbiorcy końcowi, którzy mogą działać samodzielnie po wstąpieniu w poczet członków odpowiednio RTG i OTF (poprzez zawarcie stosownej umowy z TGE S.A.) lub za pośrednictwem domów maklerskich lub za pośrednictwem innych podmiotów posiadających status członka RTG oraz OTF ze swojej własnej grupy kapitałowej mogących zawierać transakcje na rzecz innych podmiotów należących do tej samej grupy kapitałowej.

Całkowity wolumen transakcji zawartych w 2021 r. na wszystkich rynkach energii elektrycznej na TGE S.A. wyniósł 225,2 TWh, co oznacza spadek o 7,4 proc. w stosunku do

2020 r., w którym całkowity wolumen zawartych transakcji wyniósł 243,2 TWh. Natomiast sprzedaż energii elektrycznej w całym okresie notowań wszystkich kontraktów z fizyczną dostawą energii elektrycznej w 2021 r. wyniosła 240,4 TWh, co stanowiło 138,5 proc. produkcji energii elektrycznej brutto w 2021 r.

W 2021 r. TGE S.A. prowadziła następujące rynki sprzedaży energii elektrycznej: Rynek Dnia Bieżącego (RDB, ang. SIDC) – w modelu XBID, Rynek Dnia Następnego (RDN) oraz w zakresie rynku instrumentów terminowych, w tym również w systemie aukcji, Rynek Terminowy Produktów z dostawą energii elektrycznej (RTPE) Zorganizowanej Platformy Obrotu (OTF). W 2021 r. status aktywnych członków Rynku Dnia Bieżącego RDB TGE S.A. posiadało 30 podmiotów, Rynku Dnia Następnego RDN TGE S.A. – 45 podmiotów, Rynku Terminowego Produktów (RTPE) Zorganizowanej Platformy Obrotu (OTF) TGE S.A. – 41 podmiotów. Biorąc pod uwagę, że jeden podmiot może jednocześnie działać na RDB, RDN i RTPE OTF lub tylko na jednym z ww. rynków, łącznie na wszystkich wyżej wymienionych rynkach energii elektrycznej prowadzonych przez TGE S.A. aktywnie w obrocie uczestniczyło 47 podmiotów.

Największy wolumen obrotu realizowany był na RTPE OTF. W 2021 r. na tym rynku (wraz z aukcjami) zawarto 46 663 transakcji, a łączny wolumen obrotu na nim wyniósł 188,9 TWh. Najbardziej płynnym kontraktem był kontrakt roczny w dostawie pasmowej na 2022 r. (BASE_Y-22). Wolumen obrotu na tym kontrakcie wyniósł 104,4 TWh – stanowi to 55,3 proc. łącznego wolumenu obrotu odnotowanego na parkiecie RTPE OTF w 2021 r.

W omawianym okresie na RDN zawarto 1 231 625 transakcji. Jednocześnie, członkowie giełdy zrealizowali transakcje zakupu/sprzedaży energii elektrycznej o łącznym wolumenie ok. 33,9 TWh, co oznacza wzrost o ok. 3,7 proc. w stosunku do roku poprzedniego. Na RDB zawarto 492 459 transakcji, a łączny wolumen obrotu na tym rynku wyniósł 2,4 TWh.

Transakcje bilateralne

Kontrakty dwustronne zawierane bezpośrednio pomiędzy uczestnikami rynku tworzą tzw. rynek OTC (over the counter). Warunki handlowe tych kontraktów, obejmujące m.in. cenę i ilość energii elektrycznej oraz terminy dostaw, są wynikiem negocjacji między ich stronami, prowadzonych w ramach kodeksowej swobody zawierania umów i są znane tylko stronom danego kontraktu. Kontrakty dwustronne są zawierane w szerokim horyzoncie czasowym od umów rocznych, poprzez kwartalne i miesięczne porozumienia transakcyjne, aż do transakcji dobowo-godzinowych.

W 2021 r. wolumen kontraktów zawieranych na rynku OTC, nie uwzględniający kontraktów wewnątrzgrupowych, wyniósł 12,9 TWh i był o 9,3 proc. wyższy w porównaniu do 2020 r., kiedy to wyniósł 11,8 TWh.

Ceny na hurtowym rynku energii elektrycznej w 2021 r.

Kształtowanie się cen energii elektrycznej dostarczonej w 2021 r. obrazują trzy wskaźniki cenowe publikowane przez Prezesa URE, tj. średnia roczna i kwartalna cena sprzedaży

energii elektrycznej na rynku konkurencyjnym oraz średnia kwartalna cena energii elektrycznej sprzedanej na zasadach innych niż wynikające z art. 49a ust. 1 ustawy – Prawo energetyczne.

Ceny na rynku SPOT TGE S.A.

Średnia ważona wolumenem cena energii elektrycznej na RDN w 2021 r. wyniosła 401,17 zł/MWh i była wyższa względem 2020 r. o 190,06 zł/MWh, kiedy to cena ta wyniosła 210,11 zł/MWh.

Ceny na rynku RTT/RTPE OTF TGE S.A.

W 2021 r. odnotowano wzrost cen energii elektrycznej na rynku terminowym prowadzonym przez TGE S.A., czego odzwierciedleniem jest wzrost cen rok do roku kontraktów terminowych BASE_Y (kontrakt roczny w dostawie pasmowej na kolejny rok).

Średnioważona wolumenem cena transakcyjna kontraktu BASE_Y-22 w całym 2021 r. ukształtowała się na poziomie 384,16 zł/MWh, podczas gdy w 2020 r. średnioważona wolumenem cena transakcyjna analogicznych kontraktów terminowych BASE_Y-21 wyniosła 231,87 zł/MWh.

Jednocześnie, średnia miesięczna cena kontraktów BASE_Y-22 zawieranych w grudniu 2021 r. wyniosła 721,84 zł/MWh, podczas gdy średnia miesięczna cena analogicznych kontraktów BASE_Y-21 zawieranych w grudniu 2020 r. wyniosła 235,3 zł/MWh. Oznacza to wzrost ceny tych kontraktów o ok. 206,8 proc.

RYNEK DETALICZNY

Rynek detaliczny energii elektrycznej w 2021 r. mierzył się, na niespotykaną wcześniej skalę, z rozwojem aktywności konsumenckiej (prosumenci). W drugiej połowie roku zamieszanie na rynku wywołały gwałtowne wzrosty cen energii (spowodowane wzrostem cen na rynku hurtowym). Jednocześnie rok 2021 przyniósł odbiorcom energii w gospodarstwach domowych zmianę polegającą na zakazie sprzedaży energii elektrycznej w formule „door to door”, która – wskutek nadużyć nieuczciwych sprzedawców – w przeszłości spowodowała wiele problemów po stronie odbiorców.

W 2021 r. szczegółowym badaniem Prezesa URE objętych zostało 27 spółek obrotu energią elektryczną o największym wolumenie sprzedaży oraz 47 największych operatorów systemów dystrybucyjnych. Do sieci OSD uwzględnionych w badaniu przyłączonych było 17 175 694 odbiorców energii elektrycznej, z których 15 516 059 (ok. 90,3 proc.) stanowiły gospodarstwa domowe (dane na podstawie badania ankietowego Prezesa URE). Odbiorcy w tej ostatniej grupie zużyli w ciągu 2021 r. 33 959 365 MWh energii elektrycznej, co stanowiło 22,8 proc. całego wolumenu sprzedanej energii.

Strona podażowa detalicznego rynku energii to sprzedawcy energii oferujący towar odbiorcom końcowym. W grupie tej znajduje się 6 sprzedawców funkcjonujących w ramach grup kapitałowych, wspólnie z operatorami systemów dystrybucyjnych, ale w ramach

odrębnych osób prawnych. Druga grupa to sprzedawcy w podmiotach będących jednocześnie operatorami systemów dystrybucyjnych (w 2021 r. było ich 182), a trzecia to niezależni sprzedawcy energii elektrycznej – podmioty niezwiązane z działalnością dystrybucyjną na terenie Polski.

Poszczególni sprzedawcy, w celu prowadzenia działalności handlowej w obrębie danej sieci dystrybucyjnej, zawierali umowy dystrybucyjne (tzw. generalne umowy dystrybucyjne) z operatorami tych sieci, a największa liczba zawartych umów przez jednego sprzedawcę wyniosła 110. Zawarcie generalnej umowy dystrybucyjnej umożliwia świadczenie sprzedaży, jednakże do podjęcia działalności konieczne jest zawarcie umowy sprzedaży z odbiorcą. W 2021 r. trzech sprzedawców energii (ENEA S.A., PGE Obrót S.A. oraz TAURON Sprzedaż Sp. z o.o.) prowadziło sprzedaż w obszarze dystrybucyjnym 60 lub więcej OSD.

Na podstawie badania ankietowego przeprowadzonego wśród 47 największych OSD, ustalono liczbę sprzedawców prowadzących działalność na rynku detalicznym w 2021 r. Wyniosła ona 168, przy czym za kryterium aktywności przyjęto posiadanie przynajmniej jednej ważnej umowy sprzedaży, niezależnie od typu odbiorcy (gospodarstwo domowe czy odbiorca instytucjonalny).

Ważną instytucją rynku energii elektrycznej jest sprzedaż rezerwowa, gwarantująca odbiorcy ciągłość dostaw energii w przypadkach niezawinionych przez odbiorcę (np. trudności finansowe sprzedawcy skutkujące brakiem możliwości kontynuacji działalności). W 2021 r. sprzedażą rezerwową i sprzedażą w trybie art. 5ab ustawy – Prawo energetyczne, objętych zostało 41 124 odbiorców, z czego 26 871 stanowili odbiorcy w gospodarstwach domowych. Według stanu na 31 grudnia 2021 r., ww. sprzedaż prowadzona była dla 20 402 odbiorców (14 695 odbiorców w gospodarstwach domowych).

W 2021 r. doszło do wstrzymania dostaw energii elektrycznej do 191 876 odbiorców, co stanowi 1,1 proc. ogólnej liczby odbiorców. Około 77,6 proc. przypadków wstrzymania dostaw energii dotyczyło odbiorców w gospodarstwach domowych. Przyczyną prawie wszystkich tych zdarzeń (98,5 proc. ogółem, a 98,3 proc. w grupie gospodarstw domowych), był brak terminowej płatności za pobraną energię elektryczną.

Ceny

2021 był kolejnym rokiem wzrostu cen energii elektrycznej i opłat dystrybucyjnych – we wszystkich grupach taryfowych ceny osiągnęły najwyższy w badanym okresie poziom. Średnia cena energii za IV kwartał 2021 r., porównana z ceną w analogicznym okresie poprzedniego roku, wykazuje wzrost o 6,62 proc., a opłaty dystrybucyjne wzrosły średnio o 16,35 proc. Wzrosty cen energii najsilniej dotknęły odbiorców z grupy taryfowej A (44,58 proc.). Tylko w grupie odbiorców przyłączonych do sieci niskich napięć wzrost nie był prawie zauważalny (0,18 proc.). Dla odbiorców w gospodarstwach domowych wzrost cen wyniósł średnio 6,47 proc., pamiętać należy jednak, że ponad 60 proc. tych odbiorców korzysta z cen ustalonych w taryfach zatwierdzonych przez Prezesa URE.

Koszt zaopatrzenia w energię elektryczną wzrósł średnio o 10,38 proc., ponieważ dynamika

wzrostu wysokości opłat dystrybucyjnych także była ponadprzeciętnie wysoka (w grupie gospodarstw domowych wzrost wyniósł 15,92 proc., a najwyższy – 32,48 proc. – był w grupie taryfowej B). Cena energii, stawki opłat dystrybucyjnych i łączny koszt zaopatrzenia w energię wzrosły we wszystkich grupach odbiorów, a ich wartość (nominalnie) ukształtowała się na wcześniej nieobserwowanym poziomie.

Data publikacji : 09.06.2022

Data modyfikacji : 10.06.2022

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)